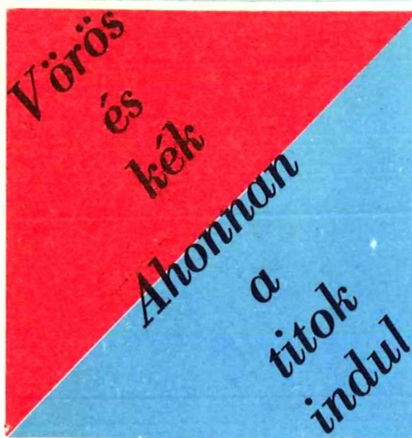
KISDOBOS

A Magyar Úttörök Szövetségének gyermeklapja

1971. OKTÓBER XX. ÉVF. 10. SZÁM

Ez a bizonyos titok — melyre a cím utal — az „Erdő-mező titkai" nevet viselő feladat. Emlékeztek rá, hogy szeptemberi számunkban volt már erről szó. Nos, titok-keresőben utaztam el Szarvasra. Ugyanis az ottani úttörőházban székel a titok főparancsnoksága!

Egy szarvas áll a főúton

A város közepén, a Tanácsháza előtt, méltóságteljesen áll egy szarvas. Nem zavarja a buszok pöfögése, sem a tovasurranó gépkocsik zaja. Hátát zöld patina borítja. A város jelképe ez a szobor. Érdekessége, hogy alkotóját nem ismerik. Márpedig jó szobrász lehetett, hiszen olyan ez a szarvasalkotása, hogy az ember szinte várja, mikor szökken fel, s ugrik át a parkon, a Körös felé. Megbújhat, megpihenhet a lombok közt, mert park sok akad Szarvas városában! És a házak előtt a kertekben, télen meg az ablakokban, mindenütt virág, virág, virág...

Aki harcba szállt a szik ellen

Márványszobra van Szarvason Tessedik Sámuelnek, ennek a lelkes, nagyszerű tudósnak. A város — és az ország — sokat köszönhet neki. Most 250 éves Szarvas, de amikor Tessedik élt, alig volt 50 esztendős. A rendezett település, egyenes utak is az ő nevéhez kapcsolódnak.

Sok gond volt a földekkel, mert terméketlenek voltak, szikesek, homokosak. Tessedik Sámuel megmutatta, hogy az emberi munka ezen is változtathat. Csodát művelt a maga 45 holdnyi földjén. A mai Tessedik major — egykori tulajdona — őrzi a nevét. Itt ültetett először akácfát, s itt mutatta meg a szarvasiaknak, hogyan terítsenek márgát a szikre, s tegyék általa termővé a földet. Ebben a majorban honosította meg először a lucernát és a lóherét. Tízezernyi facsemetéje megkötötte a futóhomokot. Ő tanította meg az embereket a méhészkedésre, gyapjúfonásra és a selyemhernyó tenyésztésére. Tapasztalatairól sok könyvet is írt. Elsőnek a világon, 1780-ban ő alapította meg Szarvason mezőgazdasági szakiskoláját! Lelkész volt, és a szószékről is azt hirdette az embereknek: „A jobbágy méltatlanul állati sorban él és nyomorog, mert nem magának termel!"

A Pepi-kert ültetője

Bolza Józsefnek hívták, de az emberek csak Pepi grófnak nevezték a hajdani földesurat. Birtokukon már édesapja elkezdte egy különleges park tervezését, ezt ő folytatta tovább. Messzi vidékről különleges fákat, növényeket hozatott. Minden fán és bokron tábla jelzi, hol a hazája, s melyik növénycsalád tagja. Van itt pampasz-fű, az indiai nád rokona; ámbrafa, amelyből csak egyetlenegy van a kertben; távol-keleti páfrányfenyő, mely ilyenkor ősszel csodálatos díszbe öltözik, s lombhullás idejére aranysárga lesz. Nyolcvanöt holdnyi a park, vagy ahogyan a szarvasiak nevezik: a kert. Külön területen Görögországból való fák és cserjék nőnek, de Mexikó kaktuszai is otthonosan virítanak itt.

Pepi gróf a maga kedvére ültette fáit, bokrait; közrendű ember aligha tehette oda be a lábát. Ma a Pepi-kert a város nevezetességeit gyarapítja, közkinccsé lett. Csendben, sem egymást, sem a kert élővilágát nem zavarva sétálnak, pihennek benne öregek, fiatalok egyaránt. A kert az Országos Természetvédelmi Tanács védelme alatt áll. A növényekből a csemetekertben nevelik az utánpótlást hozzáértő kezek. Innen látják el az egész országot különleges növényeik leszármazottaival.

Összeült a Parancsnokság

Úgy vélem, mindezt el kellett mondanom Szarvasról, hogy könnyebben megértsük, miért éppen ide tette székhelyét az „Erdő-mező titkai" akció parancsnoksága. Ilyen hagyományokkal, mezőgazdasági tapasztalatokkal, hatalmas védett területtel rendelkező város nemigen akad még az országban. Ráadásul úttörőházuk is van! Hatalmas koronájú ezüstfenyők állnak őrt körötte, az udvarán meg őzike sétál. Krecsmárik Endre nevét viseli a ház, aki az 1919-es direktórium tagja volt.

Ottjártamkor az egyik teremben a Parancsnokság ülésezett. Ott voltak teljes számban. A tör-

ténelmi hitelesség kedvéért hadd jegyezzem fel valamennyiök nevét: Laurenczy Jenő, az Úttörőház igazgatója, dr. Palov Józsefné, a kisdobos ügyek felelőse, dr. Pándi Kornélné, Babinszky Pálné, Dankó Pálné és Kohut Pál. A másik teremben a „Mese" szakkör tartotta szokásos heti összejövetelét, hatalmas nevetések közepette. Többségben a Dobó Katica csapat Móra Ferenc rajának gyerekei voltak. Majzik Kati, Tóth Béla, Szatin Ági, Hadfi János, Sebestyén Bandi, Molnár Laci arról beszéltek, milyen tervekkel indulnak „titok-fejtésre".

Szarvasi jótanácsok

A „titok" tulajdonképpen megfigyelés, a természet jelenségeinek rendszeres, szinte naponkénti szemmeltartása. Mert ahogy nem egyszerre borul virágba a Tessedik major akácosa — de még a pécsi Mecsekalja sem —, ugyanígy a jelenségek is lassúak, s nem egyik pillanatról a másikra történnek. Milyen érdekes egy rügy kipattanásának megfigyelése, addig, míg virággá vagy levéllé fejlődik!

Akik erre vállalkoznak, először is készítsenek rajukkal, őrsükkel közös jelentkezési lapot! Ezt küldjék el Szarvasra. Innen aztán megy a válasz: rendben van, jelentkezésüket tudomásul vette a Parancsnokság! A díszes jelentkezési lapot az őrs vagy raj valamennyi tagja írja alá, és a csapatvezető elvtárs pecséttel, aláírással hitelesítse. A Kisdobosban további segítséget, ötletet találhat mindenki.

Tehát: figyelő szem, állandó kíváncsiság, sok türelem és játék, játék még megfigyelés közben is — ez kell a mi „titkunkhoz"!

Segítenek a KISZ-esek is!

Szeptemberi számunkban megírtuk, hogy a kisdobosok segítenek az úttörőknek, de az úttörők is sok mindenben számíthatnak a kéknyakkendősök ügyességére, tudására, segítő készségére. Szarvason, Tessedik Sámuel hagyományait követve, hajdani legelső iskolájából felnőve, működik a Mezőgazdasági Főiskola. Ennek KISZ-es fiataljai kitűnő ifiklubbal rendelkeznek. Vezetőjük Kovács László elvtárs, fiatal ember, tele ötlettel, vidámsággal, lelkesedéssel. A Parancsnokság mellett az ifiklub tagjai vállalták, hogy elvégzik a munka nagyját. Ők válogatják, rendezik a jelentkezési lapokat, postázzák annak igazolását, hogy megkapták a pajtások levelét, s tudomásul veszik jelentkezésüket. S mert tudják, hogy ezt mindenütt türelmetlenül várják, igyekeznek gyorsan dolgozni, miközben a Főiskolán a napi munkájukat is elvégzik. 10—12 ezer őrs jelentkezésére számítanak — de lehetséges ennek a duplája vagy akár ötszöröse is!

Milyen nagyszerű dolog, hogy a vörösnyakkendősök mindennapos baráti segítségén túl, ott állnak mindig segítésre, tanácsadásra készen nagy, felnőtt KISZ-es barátaink.

Kisdobos

GYŐRFFY ANNA rajzai

Kék nefelejcs — el ne felejtsd!

1. *Október 15-ig küldjétek el az „Erdő-mező titkai" akcióra az őrs vagy raj díszes jelentkezési lapját. Ezt írjátok alá valamennyien, s a csapatvezető elvtárs aláírásával és pecséttel hitelesítse.*

   A cím: Krecsmárik Endre Úttörőház, Szarvas, Vajda Péter u. 36.

2. *Őszi sétán, kiránduláson gyűjtsetek érdekes alakú leveleket, gallyakat! Következő számunkban tudjátok meg, hogy miért!*

Madzag hiányolja a barátait

A Madzag illedelmesen ült a helyén, az iskolapad tetején, abban a csepp kis vályúban. Karba tett kézzel ült, ahogy ezt a gazdája kívánta. Még a tanév elején történt, amikor először jöttek iskolába, hogy a tanító néni masnit kötött a Madzagból a Furulyára. Akkor mindenki nagyon örült a megoldásnak. A Furulya boldog volt, mert így legalább nem cserélte össze más furulyákkal a kisgazda. A Madzag is boldog volt, mert így mégis benne maradhatott az elsős táskájában, pedig nem is volt iskolai felszerelés.

Azóta is barátok, el nem hagyják egymást jóban-rosszban. Amikor a kisgazda gyakorol a Furulyával, a Madzag ábrándosan hallgatja, meg is dicséri a játékukat. A Furulyának ez igen jólesik, mert ő maga is tudja, hogy néha kicsit hamisan szól, de főleg azért, mert a Postairón csúfolja emiatt. És híreszteli a táskalakók között, hogy ő milyen tehetségtelen. A füzetek és könyvek hallgatnak ilyenkor, nem tudhatja senki, mit gondolnak magukban, a sötétkék borítójuk mögött. A Hegyező az egyetlen, aki helyesel a Postairónnak; persze, ők összetartanak!

Reggelenként, amikor megérkeznek az iskolába, a gazda kicsomagolja a táskáját. A füzeteket, könyveket beteszi a fiókba, a tolltartót az iskolapad lapjára, oldalt. Előre, a vályúba helyezi a Furulyát és persze vele együtt Madzagot. Ez a legjobb hely az összes között, innen minden jól látható, ami csak az osztályban történik. Madzag nagyon szereti látni a dolgokat, őt minden érdekli, figyelmes. Azonkívül most jár először iskolába. Eddig leginkább a gazda zsebében tartózkodott, s ha elővette, mindenfélét játszottak együtt. Ennek a jó világnak most vége! A Madzag persze örül, hogy járhat iskolába a gazdával, de azért főleg azt figyeli, mikor lehetne már végre játszani valamit.

Nyújtózkodott egy nagyot, nem szokta meg, hogy ilyen sokáig egy helyben üljön.

— Maradj nyugton! — szólt rá a Furulya csendesen. — Ne ficánkolj, mert akkor teràd figyel a kisgazdánk.

— Hát éppen ezt akarom — tájékoztatta a Madzag nyomban, merthogy igen őszinte volt.

— Ne tréfálj! Azt most nem lehet. Most írás óra van.

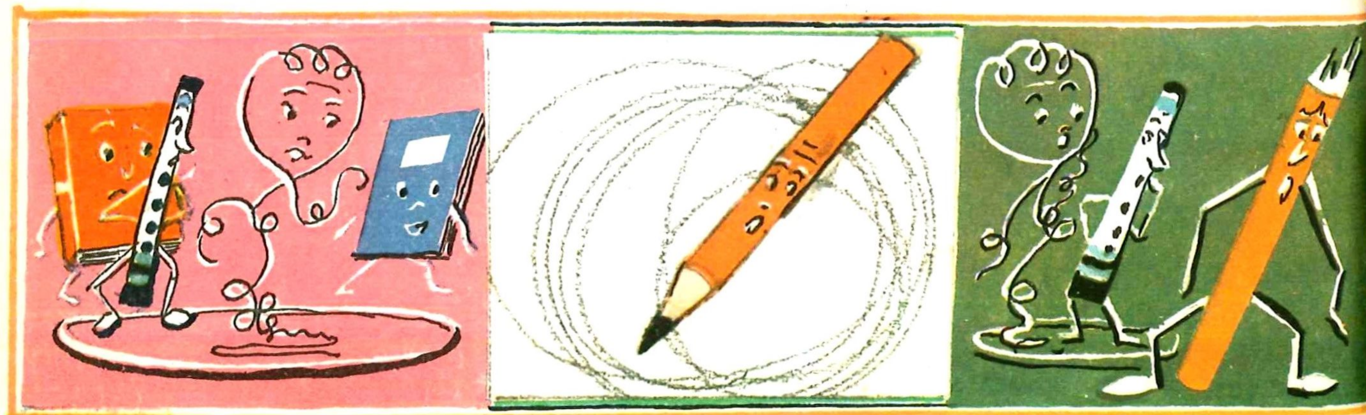
— Tudom én. Azért olyan büszke a Postairón, merthogy ő köröket rajzol a papírra. Az is valami?! Én csak összegömbölyödök, ha akarok, és máris kész a kör.

— Ne gömbölyödj, drága Madzag, ne gömbölyödj! Úgyse nagyon figyel a kisgazdánk, baj lesz ebből! Már kétszer meghúzta az előttünk ülő kislány copfját.

— Jól tette! Annyit mozog az a kislány, és csiklandoz engem a copfjával...

A Postairón, miközben a kört rajzolta, folyton csak rájuk figyelt, hogy mit suttognak ők ketten. Lehet, hogy éppen ezért nem sikerült a feladat. Már vagy huszadszor szaladt körbe az újságpapíron, de még véletlenül se ugyanazon az úton, soha! Úgy összefirkálta a lapot, hogy azon ugyan senki fel nem ismerte a kört.

— Ez pókháló — állapította meg az elsős is, és gondterhelten nézegette a saját művét. Úgy látszik, az újságpapírt okolta mindenért, mert félrelökte türelmetlenül. Aztán a Postairónnal újabb kört rajzolt, de most egyenesen a pad lapjára. A Postairón csikorgatta a hegyét; nem szereti ő az ilyen dolgokat! Kár azért a szép új iskolapadért — hogy miket talál ki ez a gazda! És a végén majd

ő lesz a hibás, őt veszi el a tanító néni, így járt egyszer tavaly is! És főleg persze Furulya és Madzag előtt szégyellte, hogy részt vesz ő is a rongálásban. Amennyire lehetett, ellenállt a gazda akaratának: nem nagyon rajzolt, alig látszott a nyoma a padon. Az elsős ezért még jobban megmarkolta a Postairónt, valósággal véste a kört a fába.

És akkor kitört a Postairón hegye.

— Ez azért szép volt tőle — mondta a Furulya tisztelettel.

— Mi volt szép, mi volt szép? — értetlenkedett a Madzag.

— Hát ez, hogy így megakadályozta Irónka a rongálást...

— Nem azért tette az, te kis csacsi! Egyszerűen nem tud kört rajzolni, és kész! Majd én megmutatom, ide nézz!

A Madzag villámgyorsan kinyújtotta összekulcsolt karját, otthagyta a Furulyát. Kettőt-hármat tekerőzött, és máris szép kis kört alkotott a pad tetején. A gazda nyomban észrevette. Odalökte a Postairónt a Furulya mellé, és már csak a Madzaggal foglalkozott. De sajnos egyáltalán nem úgy, ahogy azt ő eltervezte. Mert bizony nem törődött a gazda azzal, hogy ő milyen gyönyörű kört alkotott, észre se vette talán. Mindenesetre el is rontotta nyomban, vagyishogy kiegyenesítette a Madzagot. Kiegyenesítette, hurkot formált belőle, és csak szorongatta a markában egy ideig. Aztán, amikor senki se figyelt, villámgyorsan rákötötte a kislány copfjára.

Örült a Madzag az új játéknak! Vígan hintázott a copfon, integetett a Furulyának, a Postairónnak meg még szamárfület is mutatott. Mert nagyon büszke volt, hogy őt nézik mind a többi tanszerek. Csak akkor szeppent meg egy kicsit, amikor véget ért a tanítás, és hazafelé készülődtek a gyerekek. A gazda is becsomagolta a táskáját — aztán kicsomagolta megint. Előkereste a szép nagy Elefántradírt. Izgatottan, sebesen radírozni kezdte az iskolapadot, el akarta tüntetni a kört, amit az előbb odakanyarított. Olyan elmélyülten dolgozott, hogy észre se vette, elszéledtek már mellőle mind a gyerekek. Legelsőnek a kislány ment ki az osztályból. Futott le a lépcsőn, ugrált a hátán a szép, hosszú copfja. A copf végén kapaszkodott a Madzag, de már nem örült annyira. Egyre csak azon gondolkodott, hogyan kerülhetne vissza a táskalakók közé. Életében először tapasztalta, hogy barátok nélkül még az új játék se ízlik igazán.

NAGY KATALIN

RÓNA EMY rajza

NYAKIGLÁB és TELIZSÁK

Nagylegény volt Nyakigláb,
híres vitéz Telizsák.

Tömnek batyut, tarisznyát,
s elindul a két barát.

Párban mendegélve ők
el is érik az erdőt.

Erdő mélye homályos —
behatolni aggályos.

Sok a bokor, sok a fa,
szűk csapás visz be oda.

Széle van az ösvénynek —
egymás mellett nem férnek.

Itt egy levél, ott egy ág,
megfelhőzik Nyakigláb:
— Eridj elöl, Telizsák!

De Telizsák leragad:
— Én-e? Menj csak te magad,
majd megesznek a nyulak!

Haladni kell mindenképp,
Nyakigláb hát egyet lép.

Gally se rezzen, szél se zúg,
tiszta előttünk az út.

Pislog, pislog Nyakigláb,
orráig is alig lát.

Itt egy levél, ott egy ág.
— Menjünk együtt, Telizsák!

Párba állnak ismétleg,
úgy vágnak az ösvénynek.

Pislog, pislog Nyakigláb,
csetlik-botlik Telizsák.

Orruk előtt falevél,
lábuk alatt fagyökér.

Orra bukik Nyakigláb,
hasra esik Telizsák:
— Jaj!
— Jaj!
S hazafut a két barát.

BUDA FERENC

Űr Kata jelenti:

A Tündér őrs naplójából

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer Hidason egy úttörőcsapat, annak is egy kisdobos raja, János vitéz nevezetű, a 2/b osztályban. Ebben a rajban két őrs található, a fiúkét Huszár őrsnek, a lányokét Tündér őrsnek nevezik.

A Tündér őrsbe kilenc kislány tartozik. Mindegyiküknek van valami tisztsége: őrsvezetőhelyettes, pénztáros, egészségőr, zászlótartó, könyvtáros, tanulás-felelős, játék-felelős — no meg két krónikás. (Egyikük nótafa is egyúttal.) Az a szerencse, hogy nagyszerű kis krónikásokat választottak a Tündérek, éppen olyanokat, ahogy az a nagykönyvben írva van. A nagykönyvben (a lexikonban) azt írják, hogy a krónikásoknak már az ókortól kezdve igen fontos feladat jutott az emberiség életében. Ők voltak azok, akik szorgalmasan és pontosan feljegyezték mindazt, ami azzal a néppel, országgal, királlyal történt, akinek a szolgálatában álltak. Vagyis ők írták a történelmet.

A Tündér őrs krónikásai is hasonló feladatot teljesítettek, méghozzá kitűnően. Olyan szépen, érdekesen írták — vagy társaikkal íratták meg — az őrs életét, egyévi munkáját az őrsi naplóban, hogy öröm olvasni. Ez az őrsi napló példa arra, hogyan lehet szép, tartalmas egy őrs élete, és példa arra is, hogyan lehet az érdekes dolgokat érdekesen le is írni (rajzolni, fényképezni).

Bemutatom a napló néhány részletét. Legszívesebben az egészet bemutatnám, mondjuk sokszorosítanám és elküldeném mindenkinek, akit csak érdekel.

„— Elhatároztuk, hogy Télapó napján elmegyünk az öregek napközi otthonába. Műsorral és ajándékkal lepjük meg őket. Feldíszítettünk egy karácsonyfát, a Tündérek vitték be az öregek napközi otthonába, ahol már vártak bennünket. Kis műsort is adtunk: harmonika, ének, szavalat. A Huszárok közül is vállalkoztak néhányan a szereplésre. Tetszett a néniknek, bácsiknak, még sírtak is.

— Ma az egész őrsi foglalkozás alatt csak szánkóztunk és nevettünk. Olyan jól éreztük magunkat. Nem is volt kedvünk hazamenni.

— Megtanultuk a régi úttörők egy kedves dalát: hegyek között völgyek között zakatol a vonat. Kár, hogy az eső bekergetett az udvarról! De bent meg meséket olvasott a rajvezetőnk, és zálogosdit játszottunk. Már erősen sötétedett, mikor haza indultunk. Mindig kifutunk az időből.

— Vasgyűjtés volt az őrsben. Volt célunk, ezért lelkesen folyt a munka. A kapott pénzt öröm-szerzésre akarjuk felhasználni. No meg csapatunk sikeréhez is hozzájárulunk a vasgyűjtéssel. Az őrs tagjai 2—6-ig szorgalmasan fuvarozták a vasat a kisszekérrel. Csegezy Szili egymaga 107 kiló vasat hozott. De másokat is meg lehet dicsérni. Mindenkit! Csak egy fiút és egy lányt nem...

— Ki mit tud versenyt rendeztünk a kisdobos rajban. Vendégeket is hívtunk, nyugdíjas pedagógusokat. Gondoltuk, biztosan szívesen jönnek a gyerekek közé. Mi meg a hálánkat és tiszteletünket akartuk kifejezni ezzel a meghívással. (Kisdobosok 2. pontja.)

— Anyák napja reggelén csoportosan indultunk köszönteni az édesanyákat. Ajándékot is vitt mindenki: vázát és virágot. No meg egy fényképes szívet. Örültek is az anyukák, volt aki sírt. Mi meg elhatároztuk, hogy nemcsak mondjuk, hanem meg is mutatjuk a továbbiakban is hálánkat és szeretetünket.

— Egyik őrsi krónikásunk Ömböli Éva kórházban van. Levelet írtunk neki, minden Tündér írt egy-egy sort. Nagyon sajnáljuk, mert sok szurit kapott. De büszkék is vagyunk rá, mert mondják, hogy nem sírt. Ajánlottan adtuk fel, mert fontos, hogy megkapja a levelet. (Beragasztjuk a feladóvevényt.)

— Az öregek napján ismét meglátogattuk az öregek napközijét. Rengeteg virágot vittünk és

csokit is (a vas-pénzből). A néniknek elénekeltük az: Édesanyám is volt nékem, a bácsiknak pedig a Vörös bort ittam az este című nótákat. Már nagyon sokszor jártunk itt és nagyon megszerettük egymást, azért Matyi bácsi le is fényképezett bennünket együtt.

— Ünnepi rajfoglalkozást tartottunk. Ugyanabban az órában tartottuk, amikor Budapesten sok ezer úttörő és kisdobos jött össze a jubileumi seregszemlére, a 25 éves mozgalom megünneplésére. A rajfoglalkozásra meghívtuk szüleinket és Batári rendőr bácsit. Felolvastuk a jubileumi olvasás-írás verseny eredményeit. Olvasás: döntetlen. Írásban győzött a Tündér őrs. Rajunk kiváló mesemondója lett Ömböli Gyöngyi. Végül a rendőr bácsi átadta az első kisdobos csillagot nekünk. Ezt le is fényképeztük a napló számára.

— Elszámolás: Bevétel a vasgyűjtésből: 210 Ft. Kiadás: 2 huszár jelmez kölcsönzése 64 Ft; 19 váza anyukáknak 95 Ft; 19 csoki anyukáknak 19 Ft; Fényképek 20 Ft; 21 csoki öregek napközijébe 21 Ft; Kisdobos csillagok 27 Ft. Faragó Ildikó pénztáros.

— A jelmezbálon bemutattuk az Iluskát, ahogy mos, és Kukorica Jancsit sok-sok kis báránnyal. A bárányok mi voltunk. Iluska az őrsvezetőnk, Jancsi meg a bátyja volt. Csakhogy a mi János vitézünk a rózsát a színfalak mögé dobta, és onnan hozta ki Iluskáját. Első díjat nyertünk.

— Arról nem sokat írtunk, hogy őrsünk hogy halad a tanulásban. A jobbak egész évben segítették a gyengébbeket. Ez is hozzájárult ahhoz, hogy senki nem bukott meg, és rajunk tanulmányi átlaga 4,3.

— Kedves Űr Kata! Elküldjük a naplónkat. Kérünk, írj bele te is..."

Kedves Tündérek!

Köszönöm, hogy elküldtétek a naplótokat. Örülök, hogy ezen keresztül megismertelek Benneteket. Annyira megtetszett mindaz, amiről olvastam, hogy arra gondoltam folyton: de szívesen tartoznék én is egy ilyen őrsbe! Kérlek, fogadjatok el tiszteletbeli tagnak.

Űr Kata

Nagy Paprika, kis Paprika meg az erős Paprika

MARÉK VERONIKA tréfája

MÓRA FERENC:

Harmatos zöld fűben...

Nyitra vármegyének kellős közepében van egy kis falu. De akkorka falu csak, hogyha a piac közepén elmiákolja magát a bíró macskája, a legszélső viskóban is hideg rázza az egereket. El se tudja gondolni az ember, hogy ebben a szegény kis faluban hogy fért meg valamikor olyan nagy úr, mint Mátyás király.

Úgy volt az, hogy akkoriban nagyon gonosz világ járt a felvidéken. Fagyos nyár, esős tél, száraz tavasz, éhhalál, nyomorúság az egész vármegyében. Hullott az ember, mint ősszel a légy, s fölhallatszott a nagy jajszó a király udvarába is.

Így esett aztán, hogy Mátyás király útra kerekedett, s bejárta kíséretével az ínséges tájakat. Vigasztalta, biztatgatta a föld népét, s nyújtotta a tanács mellé a kalácsot is. Nagy társzekerek hordták szét a piros búzát, a fehér lisztet, amilyent azon a tájon boldogabb világban se látott a szegény ember. Áldotta is jótevőjét a nép, mint az isten angyalát. Harangzúgás fogadta, amerre járt, s csókolgatták a köntöse szélét!

— Áldja meg az isten a lába nyomát is!

A nyitrai kis faluban is minden ember kitódult a határra királyt fogadni. Ahogy kiugratott az erdőből aranycsótáros lovon egy aranydolmányos levente, akkora éljent kurjantottak neki, hogy megreszketett bele az egész falu.

Pedig nem is a király volt az a bársonydolmányos, csak az inasa. A király gyalog jött: szürke köpönyegben. Csak akkor tudták meg a falusiak, hogy ez az igazi, mikor fölemelte a karját és odamutatott az országútra, ahol a búzás szekerek dübörögtek:

— Ez a tiétek!

Örömében egyszerre térdre borult az egész falu a harmatos zöld fűben. Nem maradt ott talpon egyéb, csak a király, meg egy szöszke sihedergyerek.

Rángatták is a suhancot, előre-hátra:

— Térdre, Béni!

— Nagy úr ám ez, hékás!

— Tán gyökeret eresztett a lábad?

A kisbíró röstellte legjobban, hogy ez a csúfság érte a falut. Nagy ijedten súgta oda a gyereknek:

— Mindjárt leütteti a király a fejedet, ha le nem térdelsz előtte.

Megzavarodott a gyerek, tekingetett előre, hátra, végig-végig simogatta térdén a nadrágot, de utoljára mégis csak azt mondta:

— Nem lehet.

De ezt aztán olyan keményen kimondta, hogy meghallotta a király is. Odaállt a gyerek elé és rászögezte szúrós szemét:

— Mi nem lehet, te gyerek?

A fiú állta a nézést, nagy fekete szemével bátran visszanézte a nagy urat:

— Az nem lehet, hogy én letérdeljek.

— Miért nem lehet az, te gyerek?

— Azért, mert az ünneplő nadrágom van rajtam, s csupa harmat lenne a térde a zöld fűben. Pedig édes szülém nagyon a lelkemre kötötte, hogy vigyázzak rá, mint a két szememre, mert keservesen kereste a ráválót. Meg... meg...

De itt már úgy nyögött a gyerek, hogy a király meg nem állhatta szó nélkül.

— Mondjad csak, fiam, bátran mondjad!

— Meg azt is mondta — sütötte le a fiúcska a szemét, — hogy ha elkeverem a nadrágot, bizony a király nem ád helyette másikat.

A király olyan jóízűt nevetett, hogy a könnye is kicsordult. Megsimogatta a gyerek lángba borult képét:

— Mi a neved, fiacskám?

— Birinkei Béni.

— Mi az édesanyád?

— Gyapjúnyíró özvegyasszony.

— No, fiam, Béni, tiszteltetem az édes szülédet, mondd meg neki, ezután majd én varratom neked a ruhát, amiért olyan szófogadó gyerek vagy.

A király szavának állt, s egész életében gondot viselt Birinkei Bénire. Nagy úr lett belőle, címeres nemes, s olyan furcsa címer nem volt több az országban, amilyen az övé. Harmatos zöld fűbe mezítlábos paraszt fiúcskát festett a címerfestő, ahogy a kezével a nadrágját simogatja.

SZŐNYI GYULA rajza

ÉL ÉS VILÁGÍT

Egyszer este ültem az udvaron a homok mellett, és vártam a mamát. Már kezdtek kigyulladni az ablakokban a villanyok, a rádióból zene szólt, és az égen sötét felhők húztak. Olyanok voltak, mint a csúnya, fekete szakállas öregemberek. Éhes voltam, és a mama még mindig nem jött. Azt gondoltam, ha tudnám, hogy a mama éhes, és vár engem valahol, akár a világ végén is, odaszaladnék hozzá és nem váratnám. Akkor kijött az udvarra Miska, a barátom.

— Szerbusz!

Én viszonoztam:

— Szerbusz!

Miska leült mellém és kezébe vette a dömpert.

— Ohó! — mondta. — Hol szerezted? Magától felrakja a homokot? Nem? De magától rakja ki, igaz? — Majd így folytatta:

— Hadd vigyem haza!

Ránéztem.

— Haza nem viheted. Ajándék. Papa adta, mielőtt elutazott.

Miska felfújta a képét és elhúzódott tőlem. Az udvaron egyre sötétebb lett. Én csak a kaput néztem, hogy el ne szalasszam a pillanatot, amikor megjön a mama. De nem jött. Lefeküdtem a homokba.

Egyszer csak megszólal Miska:

— Nem adod a dömpert?

— Hagyj békén, Miska!

— Adok érte két Guatemalát és egy Barbadoszt!

— Össze se lehet vele hasonlítani a Barbadoszt!

De ő erősködött.

— Megkapod az úszóövemet!

— Lyukas!

— Majd megragasztod!

Méregbe jöttem:

— Hol ússzam vele? A fürdőkádban?

Miska megint felfújta a képét. De aztán azt mondta:

— Na, mindegy, fafejű! Nesze, fogd! — És odanyújt nekem egy gyufásdobozt. Elvettem tőle.

— Nyisd ki, nézd meg — szólt.

Kinyitottam a dobozt, és először semmit sem láttam, de aztán kis világoszöld tüzecske tűnt a szemembe. Mintha valahol messze, messze égne egy parányi csillagocska, amit ugyanakkor én magam tartok a kezemben.

— Mi ez, Miska? — kérdeztem suttogva.

— Szentjánosbogárka — felelte halkan Miska. — Na, mit szólsz hozzá? Élő!

— Miska, fogd a dömperemet! Akarod? Odaadom örökbe. Add nekem ezt a csillagocskát, hazaviszem.

Miska felkapta a dömperemet és hazaszaladt.

Én egyedül maradtam a szentjánosbogárral. Nézegettem, nézegettem, és sehogy sem tudtam betelni vele. Milyen szép! Pontosan olyan, mint a mesékben. Bár közel van, itt a tenyeremben, mégis, mintha messziről fénylene. Nem tudtam egyenletesen lélegezni, és hallottam, milyen gyorsan dobog a szívem. Úgy kaparászott valami a torkomban, mintha sírnom kellene.

Így üldögéltem sokáig, nagyon sokáig. Senki nem volt a környéken. El is feledkeztem mindenkiről, az egész világról.

És akkor jött a mama. Én nagyon megörültem.

Amikor már inni kezdtük a teát, megettük a túróslepényt, a mama megkérdezte:

— Na, hogy van a dömpered?

Megmondtam az igazat. — Elcseréltem.

— Érdekes... És mire?

— Szentjánosbogárkára. Látod, itt van a dobozban. Él. Oltsuk csak el egy kicsit a villanyt!

A szobában sötét lett, kinyitottam a gyufásdobozt, és néztük a kis zöld csillagot.

— Igen — mondta a mama —, mint a mesében. De mégis, hogyan határoztad el, hogy elcserélsz egy olyan értékes játékot egy ilyen kis bogárért?

— Olyan sokáig vártalak — mondtam —, és úgy unatkoztam, és különben is... ez többet ér mindenféle dömpernél a világon!

A mama sokáig nézett rám, és azt kérdezte később:

— De miért ér ez többet?

Ezt feleltem rá:

— Hát nem érted, mama? Hiszen ez él! Él és világít!

Írta: VIKTOR DRAGUNSZKIJ
Fordította: NAGY LÁSZLÓ
Rajzolta: WAGNER JÁNOS

Nyárvég

Pára gyűl a
domb mögött,
esőfelhő
lődörög,
szürkül
az ég
kékje;
pöndörödik a levél,
bokor mögül fürge szél
ugrik
ki a
rétre.
Jaj, be kár,
Jaj, be kár,
búcsúzkodik már a nyár,
egy fűszál
tetején
sír a katicabogár.

TÉNAGY SÁNDOR

Ősz

Pirosfülű lángot
cibálok,
piros paprikaport
szitálok.

Piros ringlót szedek
kosárba,
piros a venyigék
bokája.

Rőtbe borul minden,
ami zöld,
piros őszi ördög
nyelvet ölt.

SEBŐK ÉVA

Kapzsi köd

Köd, köd, kapzsi köd,
de nagy az étvágyad!
Elnyelted a játszóteret,
a gesztenyefákat.

Köd, köd, kapzsi köd,
egyre nő étvágyad:
elfogyasztod
a kertet és
tetőstül a házat.

A tetővel csínján bánj!
Mert mint egy nagy szálka,
a torkodon akadhat
tévénk antennája.

OSVÁT ERZSÉBET

Őszi vers

Esti virágok
csöndben csukódnak,
udvara fénylik
mézsárga holdnak.

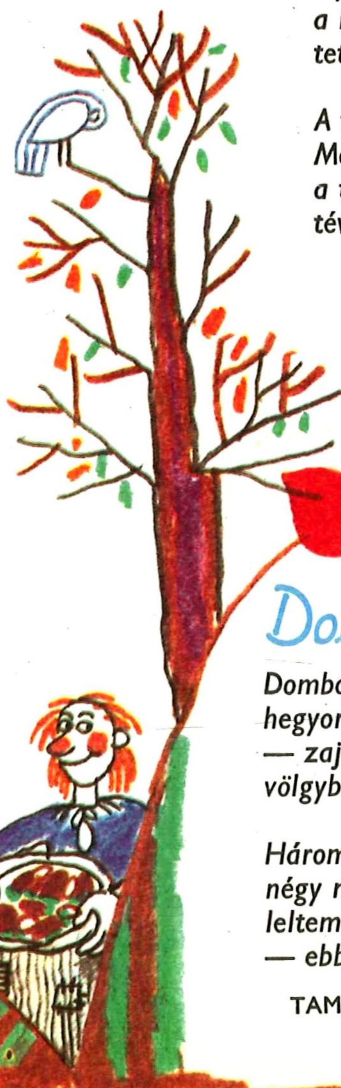
Némák a fák is,
levél se rebben,
tücskök beszélnek
szép őszi kertben.

Kút vize hallgat,
néha megloccsan,
bogárhad alszik
fázó bokorban.

Halkan harangoz
katángok szára:
— Hó hull fejünkre
majd nemsokára.

TASNÁDI VARGA ÉVA

GAÁL ÉVA rajza

Dombon

Dombon törik a diót,
hegyormon a mogyorót
— zajuk ide csattog! —
völgyben meg a makkot.

Három diót feltörtem,
négy mogyorót megettem,
leltem egy zsák makkot
— ebből ti is kaptok!

TAMKÓ SIRATÓ KÁROLY

Játszópajtás üzeni

Ősz ide, október amoda, remélem, hogy azért jó marad az idő. Tehát szabadban játszható játékot küldök elsősorban. Azaz — nem is én küldöm, hanem Oravecz Judit (Vác, Űrhajós u. 7.)

Legyecskék

Kettőnél többen játszhatják, a létszám nincs megszabva. A játékosok egyesével a fal mellé állnak, lehetőleg olyan helyen, ahol a fejük felett nincsen ablak. Egy közülük kiáll középre, a kezében labdával. Előbb sorba, majd összevissza dobálja a pajtásoknak a labdát. Hogy el ne repüljön a legyecske, a gyerekek összezárják a kezüket. A dobó ijesztgetheti őket úgy, hogy a falra dobja a labdát. Ilyenkor egyik-másik pajtás azt hiszi, hogy éppen neki akarja dobni és széttárja a kezét. Vagyis elereszti a legyecskét s ezzel kiesik a játékból. Az győz, akinek előbb megvan a tíz legyecskéje. Vagyis annyiszor kapta el a neki szánt labdát. Ilyenkor elkiáltja magát: — Tíz! Ekkor helyet cserélnek és ő lesz a dobó.

Most pedig egy brazil játék következzék:

Pénzverde

A játékosok félméteres bambuszbotot szúrnak a földbe. Persze, ez minálunk nincs, s ezért helyette igen alkalmas egy öreg seprűnyél is. A bot tetejére egy pénzdarabot vagy könnyű fémkarikát helyeznek, s a bot köré egy kört húznak. Ennek az átmérője egy méternél ne legyen nagyobb. A játékosok másfél, két méterre állnak a bottól és megkísérlik, hogy a tetejéről a karikát vagy pénzt, egy másik karika vagy pénzdarab segítségével leverjék. Ez azonban nem elég, mert annak úgy kell leesnie, hogy a körön kívül érjen földet. Akinek ez sikerül, az egy pontot kap. Tíz kör után számolnak — akinek legtöbb pontja van, az nyer.

Hogy esős napon se fogyjon el a játék, Kocsis Éva (Csátalja, Jókai u. 12.) elküldte a náluk nagyon népszerű

Gombolyító

címűt. Játszhatja ezt két gyerek, de stafétaszerűen két csapat is. Jelöljük meg valamivel — pl. csomózással — egy hosszabb zsineg közepét. Két pajtás megadott jelre (pl. tapsra) a gombolyag két ellenkező végéről elkezdi a zsineg gombolyítását. Aki előbb éri el a jelzett részt, az győz. Úgy érdekes, ha gyorsan gombolyítják a zsineget.

HAUSWIRTH MAGDA rajza

Dalpárbaj

A verseny azért folyik, hogy eldöntsük, ki tud több dalt. Meg kell állapodni, milyen dallal foglalkoztok: népdallal, mozgalmival, táncdallal stb. A játékosok felváltva énekelnek. Az elhangzott dal után annak kell folytatni egy másik dallal a „párbajt", akire a játékvezető rámutat. Azonnal el kell kezdeni az éneklést, mert ha háromig számolnak, és nem dalol, akkor zálogot kell adnia! Akkor is zálogot ad, ha már énekelt dalt választ.

Cinke-etető

— Tanács az elkészítéséhez —

A bal sarokban látjátok a kész etetőt. Ennek segítségével könnyen összeállíthatjátok a házikót, és elhelyezhetitek benne a cinkéket. Az etetőt vágjátok körül, a szaggatott vonalak mentén hajtogassátok be a széleket. A fehéren hagyott két ablakot és középen a „berepülési nyílást" vágjátok ki a fekete vonalak mentén. Az ablakot celofánpapírral ragasszátok be, még mielőtt a pettyes széleknél a házikót is összeragasztanátok. A kis rajzon látni, hogy a cinke alulról repül be az etetőbe. Ő az egyetlen madár, mely „helikopter repüléssel" így tud bejutni a házikóba. A satírozott zöld szegéllyel jobbról is, balról is kialakul az etető helye. Hogy a cinke könnyebben jusson alulról az etetőbe, kúszószárat ragasztunk a két xx-szel jelölt helyre (1). Hajtogassátok össze a kúszószárat a szaggatott vonal mentén, ragasszátok össze és a két x helyét ragasszátok a belső peremre. Egy kis cinke (2) bekerül az etetőbe, a harmadik a rajzon látható módon egy fapálcára felfüggeszthető. A 3. madár háta közepén levő két vastag vonalat ollóval vágjátok fel, ide kell bedugni a jobb sarokban levő szárnyat (**).

Elárulom nektek, hogy a cinkeetetőt elkészítettem fából is, persze nagyobbat, mint az itteni rajzon van és bekentem csónaklakkal (lehet bárminéle padlólakkal is), hogy szebb és tartósabb legyen. A jobb oldali rekeszbe télen napraforgómagot, dióbelet teszek, a bal oldalra pedig a marhahúsról leszedett nyers faggyút, margarint vagy vajat. Nagyon szeretik a cinkék. Én is nagyon szeretem őket. Azt tanácsolom, ezen a télen csalogassátok a cinkéket a gyümölcsöskertekbe az etetővel, mert azt mondta nekem egy agronómus, hogy több permetezéssel felér nyáron egyetlen cinkecsalád. Meghálálják a téli gondozásukat.

Játszópajtás

A Játszópajtás MUNKATÁRSA üzeni:

Az erdő, mező titkait fürkészgetve bizonyára sok érdekes formájú, csodaszép őszi termést — vadgesztenyét, makkot, színes bogyókat — vittél haza sétáidról, környéket felkutató kirándulásaidról. Miután alaposan megnézegetted, megfigyelted őket, egy részüket felhasználhatod apró játékocskák, ideiglenes szobadíszek készítésére.

Az ügyes kezű kisdobosnak nem okoz gondot, hogy néhány — jól összeválogatott — őszi termésből állatokat alakítson ki. Percek alatt készülhet el például egy kecske vagy bármilyen más állat, ha a vadgesztenye héján át ágakat szúrsz be, ezek a lábak, a nyak (1. ábra), a fej kisebb vadgesztenye vagy makk lehet. A farkat kés hegyével hasítsd ki a héjból és kunkorítsd fel, fület is héjdarabkából vághatsz, s hasítékba szorítva rögzítesz.

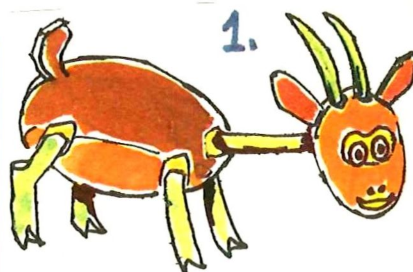
Kedves barátunk a „TÉVÉMACI" is gyorsan összeállítható vadgesztenyékből (2). A szemek helye és az orrnyereg két kis vágással alakítható ki, a talpak egy ék alakúan kimetszett, lapos aljú gesztenyéből formálódnak.

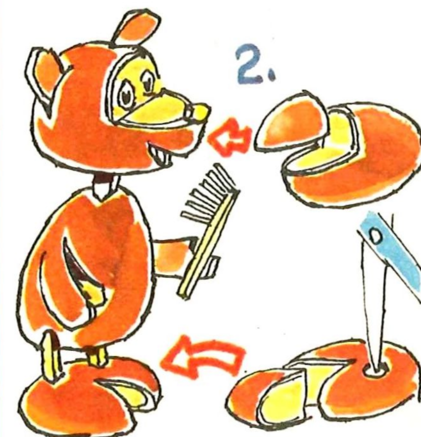
A vadgesztenyéből barkácsolt „EGYENSÚLYOZÓ KAKASKA" (3) akkor áll meg és billeg előre-hátra az asztal sarkán, ha jó arasznyi drótdarabkát szúrsz be farktollai alatt, s másik végére is gesztenyesúlyt teszel.

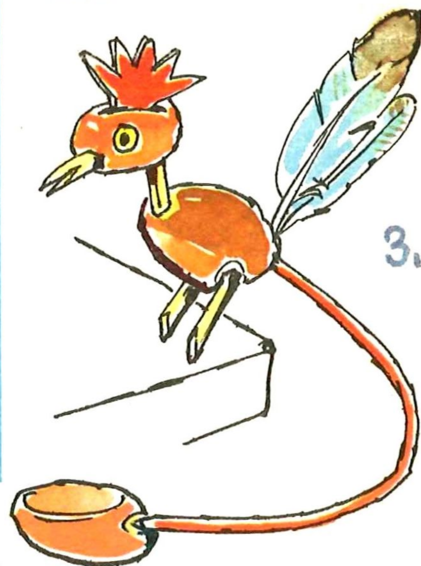
A 4. ábra vadgesztenye sünit, az 5-ös makk-madarat mutat, juharfatermés szárnyakkal. Ha egy ilyen szárnyas termés súlypontját megkeresed alátett gombostűvel (6. ábrán „S"), s itt vékony pálcikával átszúrod, megpörgetve felrepíthető légcsavarhoz jutottál. De ne a gombostűvel repítsd, hanem a pálcikával!

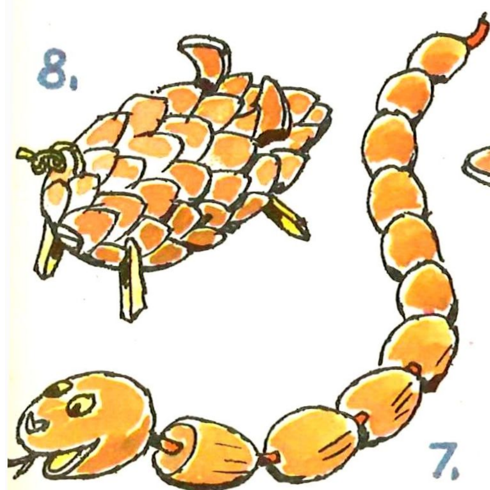
Drótra fűzött makkokból kígyót (7), fenyőtobozból malackát (8) is csinálhatsz. S találj ki még másokat is!

FERKAI LORÁNT

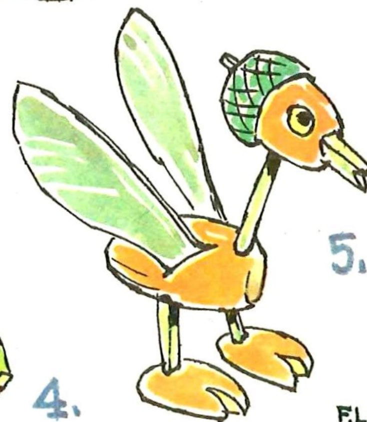

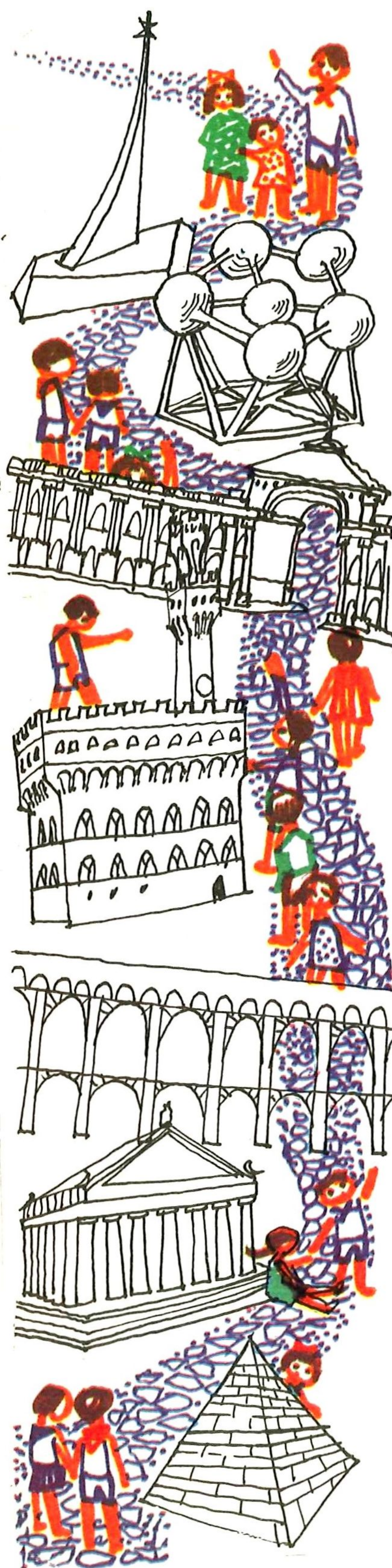

KÉRDEZD MEG A KISDOBOSTÓL

Rajzolta: WAGNER JÁNOS

Többen kérdezték már, hol tart Minipolisz építése? Hol épül fel és milyen épületek lesznek benne?

A világon sok játékváros van már. Talán ismeritek képről vagy televízióból a világhírű rajzfilmkészítő Walt Disney „Disney-Land"-jét. Ez amolyan meseváros, ahol Hófehérke és a hét törpe látható, s Bambi, a hosszú szempillájú szelíd őzike lépked az erdőben. A mesevárost kisvasúton utazhatja be a látogató. Híres a hollandok Madurodam-ja is. Maduró holland katonatiszt a nácikkal szemben ellenállást szervezett és hősi halált halt. Vagyonuk nagy részét a szülei arra költötték, hogy a többi gyereknek próbáltak örömet szerezni. Kis városkájukban — mely fiuk nevét viseli — hazájuk legnevezetesebb épületeit készíttették el, méghozzá 1 : 25 arányban, vagyis ami a valóságban 25 méter, az itt 1 méter nagyságú. Ausztriában Graz mellett is „működik" egy Minimundus nevű játékváros. Mini: kicsit, mundus pedig világot jelent. Benne Ausztria nevezetességei mellett a nagyvilág híres épületei közül is látható néhány.

A mi Minipoliszunk neve még nem végleges: a polisz görög eredetű szó és várost jelent. Tehát kicsi város, mini város a jelenlegi elnevezés jelentése. Akinek azonban jobb jut az eszébe, legyen az felnőtt vagy gyerek — küldje el sürgősen hozzánk! Addig azonban ezen a néven tartjuk számon.

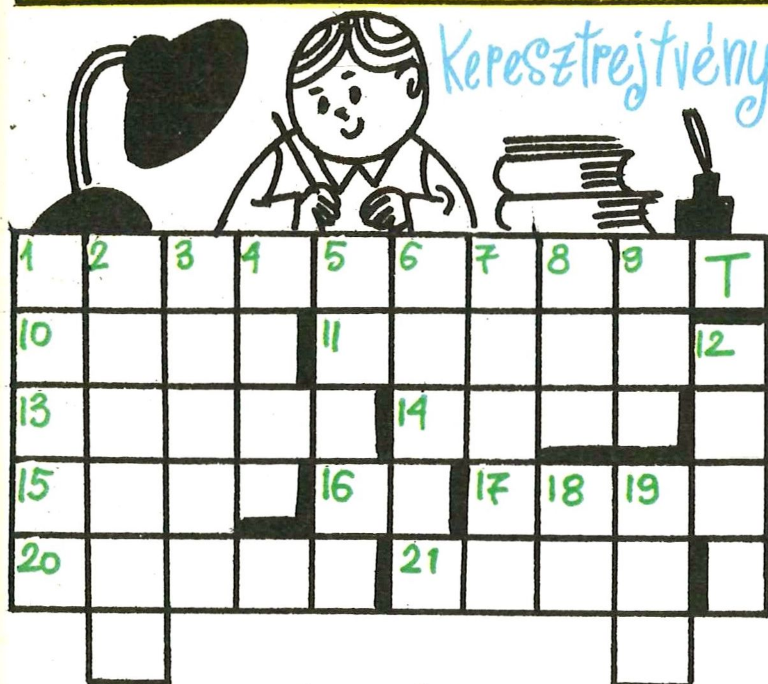
Tulajdonképpen az Úttörőmozgalom 25. születésnapjára készültek el a tervek. Külön bizottság alakult e célra. A terveket pontos számítások alapján, Istvánffy Gyula — aki a budapesti Műszaki Egyetem docense — készítette, s az egyetem KISZ-esei segítik munkáját. Minipolisz a Csillebérci Nagytábor területén épül. Külön megállója is lesz, az Úttörőváros és Előre állomás között. Területe háromhektárnyi (30 000 négyzetméter) lesz, akkora tehát, hogy a Népstadion futball és atlétikai pályája háromszor elférne rajta. Egy kanyargós főútja van. Ezt úgy hívják, hogy Idő Útja. Valamennyi épület mellett tábla található, rajta a rövid története. Téglából, cementből, műanyagból készülnek ezek az épületek, tehát időállóak. Ami a valóságban 50 méter, az itt csupán 1 m. Eddig a debreceni Felsőfokú Épületgépészeti Technikum KISZ-esei készítették el az ókori görög persepolisi Apadáma épületét, a győri szakközépiskolások a firenzei Palazzó Vecchiót, a pécsi Pollack Mihály szakközépiskola fiataljai a híres nimes-i Pont du Gard hidat. A budapesti Épületipari Technikum tanulóinak munkája az ENSZ palota toronyháza, a jászberényi Hűtőgépgyár fiataljai a moszkvai Űrhajós emlékművön fáradoztak, s ugyancsak Jászberényből való, az Aprítógépgyár KISZ-eseinek munkája, a moszkvai TV adótornya. Még lekicsinyítve is hatalmas — hát még a valóságban! Az ózdi vasgyári ifik a brüsszeli világkiállítás híres jelképét, az Atomiumot készítették el; a debreceni Pécsi Mihály épületipari szakközépiskola diákjainak munkája a leningrádi Téli palota kicsinyített mása.

A tervek szerint a város területén lesz egy külön kiállítás is. Ha valaki gyufaszálakból felépíti a Parlamentet, vagy hobbyként saját kedvtelésére gyufásdobozból elkészíti az Eiffeltornyot s ez sikerül — itt kiállítják.

Minipolisz építése tulajdonképpen nem fejeződik be, hiszen mindig akad újabb esemény az Idő Útján, s újabb épület, mely ide kerül.

OKTÓBERI REJTVÉNYEK

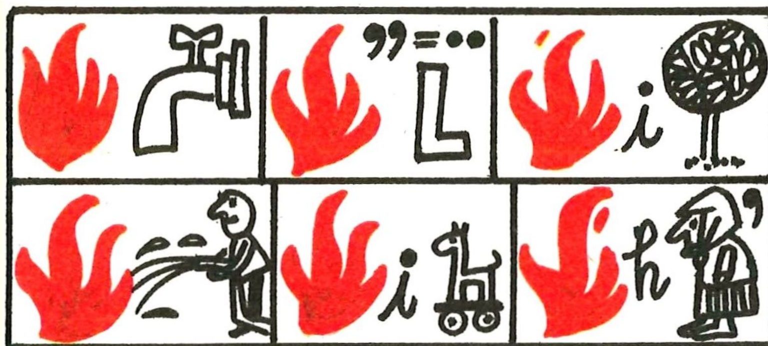

Vízszintes: 1. Jókívánságunk. 10. Mássalhangzó kiejtve, kétszer egymásután. 11. Tanúsít. 13. Zár. 14. A házastárs apja. 15. Konyhaeszköz. 16. Részvénytársaság rövidítve. 17. Színvonal más szóval, de visszafelé. 20. Hegyi közlekedési eszköz. 21. Régies.

Függőleges: 1. Jó tanulmányi eredmény. 2. Órabér más szóval. 3. Sporteszközök. 4. Nemes fém. 5. ...lakk, autófesték. 6. Csaholó. 7. Újságod. 8. Esőben álló. 9. Nemzetközi segélykérő jel. 12. Nyakon hordott ékszer. 18. VO. 19. Fehérnemű.

Beküldendő a vízszintes és függőleges 1.

KÉPREJTVÉNYEK

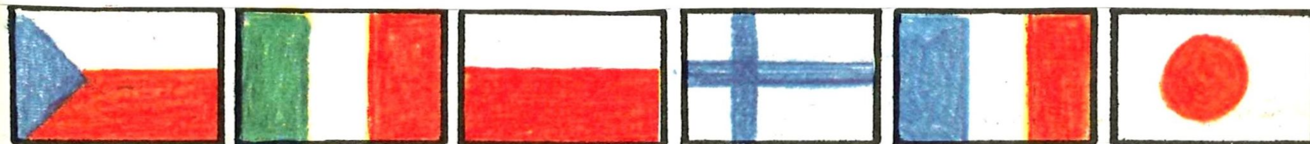

KÖRNYEZETTANULMÁNY

Az itt ábrázolt gyerekek, melyik környezetbe illenek?

ZÁSZLÓK: Milyen nemzetek zászlóit láthatjuk itt?

Megfejtési határidő: október 20.

A megfejtéseket küldjétek erre a címre: Kisdobos szerkesztősége, Budapest 8. postafiók 57.

A jobb felső sarokban látható kis rajzot — most egy madarat — szíveskedjetek kivágni és a megfejtésre ráragasztani. Aki minden rejtvényt jól megfejtett és megírta a címét, osztályát, az képeslapot kap. Kisdobosok 6, úttörők 12 levelezőlap beküldése után kaphatnak könyvjutalmat.

A szeptemberi rejtvények helyes megfejtése:

1. Keresztrejtvény: vízszintes 1.: tanuló, függőleges 1.: tanít, 3.: naptár. **2. Cserebere:** vizes-tízes, ráncos-táncos, lobogó-robogó, tenyér-kenyér, polc-nyolc. **3. Hasonlatok:** Egészséges, mint a makk. Fürge, mint a gyík. Alszik, mint a bunda. Gyáva, mint a nyúl. Könnyű, mint a lepke. Süket, mint az ágyú. Szakad, mint a zápores̈ő. Lassú, mint a csiga.

KISDOBOS
Szerkesztő: KELEMEN SÁNDOR
Szerkesztőség: Budapest VII., Dohány utca 40. Telefon: 421—392.
Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: Tóth László.
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI Budapest V., József nádor tér 1. sz.) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215–96162 pénzforgalmi jelzőszámára.
Előfizetési díj: negyedévre 9,— Ft, félévre 18,— Ft, egész évre 36,— Ft.
71.0962 — Kossuth Nyomda, Budapest. A címlap GYŐRFFY ANNA munkája
INDEX: 25.442

BŐKEZŰ KÁRPÓTLÁS

